

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали

IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
12 – 18 березня 2018 р.

м. Ірпінь

УДК 502.171:33(063)

ББК 65.28я431

Е 45

*Рекомендовано до друку вченою радою
Університету державної фіскальної служби України*

Редакційна колегія: Желібо Є.П., д.х.н., проф.; Гусятинська Н.А., д.т.н., проф.; Гомеля М.Д., д.т.н., проф.; Радовенчик В.М., д.т.н., проф.; Шаблій Т.О., д.т.н., проф.; Маслак О.І., д.е.н., проф.; Сундук А.М., д.е.н., ст.н.с.; Попова І.В., д.філософ.н., доцент; Маслак В.І., д.і.н., доцент; Авраменко Н.Л., к.т.н., доцент; Сагайдак І.С., к.т.н., доцент.

Е 45 Економіка природокористування: стан, проблеми, перспективи: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Ірпінь, 12 – 18 березня 2018 р.). – Ірпінь: УДФСУ, 2018. – Ч.1. – 152 с.

У матеріалах розглядаються актуальні теоретичні, методологічні та практичні проблеми економіки природокористування в сучасний період та в перспективі. Значна увага приділена: економічному механізму управління природокористуванням і охороною НПС; інституційно-правовим засадам охорони і раціонального використання природних ресурсів; сучасним видам науково-практичної діяльності в галузі охорони НПС; сталому розвитку України та її регіонів.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів.

Адреса редакційної колегії: 08201, м. Ірпінь, Київська обл., вул. Університетська, 31, тел. (045-97) 555 16.

Чорна Т.М.
Університет державної фіскальної служби України,
Попова І.В.
Національний університет харчових технологій,
Мазур Л.М.
Національний університет харчових технологій

РОЛЬ ЗАСОБІВ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ЕКОБЕЗПЕЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Досвід останніх десятиріч засвідчив, що подолання і, навіть, пом'якшення екологічної кризи, що настає, суто технічними засобами не можливе. Для того, щоб змінити тенденцію погіршення глобальних та регіональних екологічних зрушень, людям необхідно перебудувати свій спосіб життя. Іншою повинна стати цивілізація, іншим – духовний світ людини. Це можливо лише при певному рівні екологічної освіти та культури. Саме тому проблема формування екологічно відповідальної особистості нині є такою актуальною і тому серед перспектив розвитку екологічної культури в Україні центральне місце відводиться екологічній освіті.

Відносини у сфері формування екологічної свідомості і, як наслідок, екологічної культури громадянина України під впливом соціальних, політичних, економічних, медичних та психологічних факторів є об'єктом нашого дослідження. До предмета дослідження доречно буде віднести такі явища як «екологічна культура», «екологічна свідомість», «екологічна освіта» тощо.

У сучасній літературі поширене розуміння екологічної культури особистості як складного інтегративного утворення, якості особистості, що характеризується сформованим ціннісно-мотиваційним ставленням до

навколишньої дійсності та людства, високим рівнем оволодіння системою екологічних знань, способами творчої екологічної діяльності [1].

На основі аналізу різних наукових джерел можна визначити екологічну культуру і як процес, і результат формування екологічної свідомості особистості, що відображає нерозривну єдність між сукупністю знань, норм, уявлень про природу, емоційно-почуттєвого і ціннісного ставлення до неї та відповідних умінь, навичок, потреб взаємодії і правил поведінки людини в навколишньому світі. Екологічна культура – це і знання основних закономірностей та взаємозв'язків у природі та суспільстві, переживання і переконання, діяльно-практичне ставлення до природи. Це – своєрідний «кодекс поведінки», що лежить в основі екологічної діяльності. Екологічна культура особистості є результатом екологічної освіти, яка розуміється як психолого-педагогічний процес впливу на людину для формування теоретичного рівня екологічної свідомості, що в систематизованому вигляді відображає різноманітні аспекти єдності світу, закономірності діалектичної єдності суспільства та природи, певні знання і практичні навички раціонального природокористування. Екологічна освіта покликана допомогти людині усвідомити причини можливих екологічних змін, підказати спосіб запобігання негативним виявам [2, 3].

Витоки екологічної культури особистості – це соціальна пам'ять людства, етнонаціональна ідентичність, цінності і норми суспільства, усвідомлені особистістю.

Отже, культура (в першу чергу екологічна) – це простір буття людини, і саме тому можливість збереження природи, побудови гармонійного співіснування людини і природи залежить не від біологічних аспектів, а від життєтворчості особистості, усвідомленої культури способу буття. Хоча можемо вважати фундаментом майбутнього опанування культури природні

задатки, талант, особливості темпераменту та індивідуального стилю розумової діяльності. Але формування культури відбувається в процесі соціалізації, інкультурації, самовдосконалення. Отже, спеціальні види діяльності – екологічна освіта, просвіта, екологічне виховання - шлях формування екологічної культури особистості.

Аналізуючи визначення екологічної культури особистості і результати нашого дослідження, можна зробити висновок: необхідні складові екологічної культури особистості високого рівня - сформована екологічна свідомість, мотивація екологічної поведінки особистості, розвинене екологічне мислення, екоетичні цінності особистості, естетичне сприйняття середовища, такі властивості особистості, як відповідальність, креативність, емпатія, високі моральні засади, сформована культура здоров'язбереження і здоровий спосіб життя і, як наслідок, свідома екологічна діяльність особистості як у професійній галузі, так і в повсякденному житті індивіда [4].

Провідна компонента сформованої екологічної культури особистості – свідома екологічна діяльність. Актуальні види свідомої екологічної діяльності:

- мисленнєва діяльність у науковій, освітній, культурологічній галузі з дослідження питань формування і розвитку екологічної культури, мотивація екологічної поведінки особистості;
- впровадження здорового способу життя, опанування культури здоров'язбереження;
- творча художня діяльність, що народжує витвори мистецтва, що відображають красу нашої землі, любов до всього живого і є компонентою свідомої екологічної діяльності [4].

Екологічне виховання та формування екологічної культури є одним з пріоритетних напрямків виховної роботи і в українських вищих навчальних

зкладах. Воно спрямовано на утвердження у свідомості студентів знань про природу як єдину основу життя на Землі, переконань про необхідність гуманного ставлення до неї, особисту відповідальність за майбутнє, формування вміння здійснювати діяльність, дбайливо оберігаючи довкілля.

В екологічному вихованні беруть участь викладачі, куратори студентських академічних груп, профспілкові організації студентів. Важливе значення має участь студентів в акціях екологічного характеру, зустрічі з ученими і представниками екологічних організацій.

Принципово важливим аспектом екологічного виховання є усвідомлення студентами потреби робити у процесі майбутньої професійної діяльності все від них залежне для забезпечення екологічно чистих умов виробництва.

На підставі аналізу традиційних підходів до екологічного виховання студентів аграрних та сільськогосподарських навчальних закладів, Онопрієнко В.П. виявляє загальну тенденцію відмежовування себе від природи («я» – природа), коли взаємовідносини живих істот розглядаються за межами людської діяльності, коли кожна істота є насамперед об'єктом вивчення, і лише потім – живою істотою. Для таких систем не характерне цілісне сприйняття природи, вона «розібрана» різними навчальними дисциплінами. Спроба розкриття її цілісності традиційно здійснюється в процесі естетичного виховання (переважно в дисциплінах соціально-аксіологічного циклу). Одним з продуктивних способів розв'язання цієї проблеми є застосування в екологічному вихованні системного підходу «глибинної екології».

«Глибинна екологія» – це шлях створення психоемоційного погляду на себе крізь призму системи, частиною якої людина уявляє себе. Психологічними механізмами «глибинної екології» є: актуалізація особистої

причетності людини до того чи іншого природного об'єкту, ситуацій, обставин, у яких вона знаходиться; проекція особистих станів на природні об'єкти через ототожнення себе з ними (співпереживання), а також переживання особистих емоцій та почуттів з приводу стану природних об'єктів (співчуття); самоаналіз людиною своїх дій та вчинків з погляду їх екологічної доцільності. З огляду на зазначені властивості «глибинної екології» пропонується новий підхід в екологічному вихованні у навчанні та позанавчальній діяльності, а саме:

1) систематичної педагогічної діяльності, спрямованої на формування в учнів системи цінностей, поглядів та переконань, які впливають на ставлення особистості до екологічної дійсності шляхом актуалізації етичних норм та правил по відношенню до природних об'єктів;

2) інструмента формування в учнів екологічно орієнтованих навичок та звичок, передумовою яких є непрагматична взаємодія зі світом природи.

Зміст екологічного виховання на засадах «глибинної екології» передбачає дотримання таких шляхів його здійснення: виховання ставлення до навколишнього середовища шляхом актуалізації абсолютних цінностей; формування моральних почуттів відповідальності за стан довкілля; осмислення та оцінка екологічних явищ, уміння їх аналізувати з позицій особистої причетності до вирішення екологічних проблем; нагромадження екологічних знань з метою формування навичок такої поведінки, яка б не завдавала шкоди довкіллю; формування бажання до співпраці з природою, активної природоохоронної діяльності з позицій рівноправності з іншими істотами в системі живого світу.

Список використаних джерел

1. Складановська М.Г. Екологічна культура особистості та мотивація її екологічної діяльності / М.Г. Складановська // Збірник наукових праць: наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – 2011. – Вип. 17. – Т.2 [Електроний ресурс] / Режим доступу: http://archive.nbuiv.gov.ua/portal/soc_gum/Uk_msshr/2011_17_2/skladan.pdf
2. Лозовська І. М. Теоретичні основи формування екологічної культури шкільної молоді / І. М. Лозовська // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Пед. науки. – 2011. – № 17. - С. 53-57.
3. Федоренко Д.О. Проблеми формування індивідуальної екологічної культури особистості / Д.О. Федоренко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. – 2012. – Вип. 23. - с. 189-192.
4. Основи еколого-натуралістичної освіти: Науково-методичний посібник. К. – 2005. – 490 с.